

"वैद्यकीय गर्भपाताचा कायद्याची ५० वर्षे": 'सुरक्षित गर्भसमापनात' येणारे अडथळे कमी करण्यासाठी अवलंबिलेली कार्यनीतीयावर परिसंवाद

२६ मार्च, २०२१

दु. २.०० – ४.३०

प्रिय साथी,

मासूमकडून नमस्कार! सध्याच्या परिस्थितीत तुम्ही कुशल आहात अशी आम्ही आशा करतो.

मार्च २०२० मध्ये, 'वैद्यकीय गर्भपाताचा कायदा' दुरुस्ती बिल २०२० हे लोकसभेमध्ये संमत झाले आहे आणि संसदेचे कामकाज पुन्हा सुरळीत सुरू झाल्यावर ते राज्यसभेमध्येही संमत होण्याची दाट शक्यता आहे. त्याचबरोबर २०२१ मध्ये 'वैद्यकीय गर्भपात कायदा १९७१', या कायद्याला पन्नास वर्षे पूर्ण होत आहेत. या निमित्ताने या कायद्याचा आत्तापर्यंत झालेला प्रवास, आत्तापर्यंत आपण कुठपर्यंत आलो आहोत आणि यापुढे आपल्याला कुठे आणि कसे जायचे आहे ही दिशा ठरवणे तसेच या सर्व प्रक्रियेचे विश्लेषण करणे महत्त्वाचे वाटते.

विशेषकरून, कायदा जरी पन्नास वर्षांपासून अस्तित्वात असला तरी अनेक महिलांपर्यंत गर्भसमापनाच्या सेवा पोहोचलेल्या नाहीत. अनेक महिलांना गर्भसमापन करून घेताना अडचणींचा सामना करावा लागतो तर काहींना ही सेवा मिळतही नाही. एकीकडे विवाहसदृश्य नात्याचा काही कायद्यांतर्गत मान्यतादर्शक स्वीकार केलेला आहे. तरदुसरीकडे अविवाहित महिलांच्या गर्भसमापनासाठी कायद्याची बंधने आहेत. तसेच वैवाहिक नात्यातील इतर एकल महिलांनाही या कायद्याचा लाभ घेणे अजूनही खूप कठीण जाते. अनेकदा त्यांचे आर्थिक शोषण केले जाते किंवा तो नाकारला जातो. अशा विविध सामाजिक परिस्थितीतील सर्व महिलांना गर्भसमापन विनासायास करता यावा यासाठी या कायद्यातील अटींचा पुर्नविचार होणे आवश्यक आहे. जेणेकरून महिलांना सुरक्षित गर्भसमापन करून घेण्यास पोषक वातावरण निर्माण होऊ शकेल.

कायद्यानुसार जरी गर्भसमापन करण्याचा निर्णय महिला स्वतः घेऊ शकत असली तरी अजूनही गर्भसमापनासाठी नवऱ्याची किंवा सासरच्या मंडळींची लेखी संमती मिळाल्याशिवाय अनेक डॉक्टर्स गर्भसमापन करून देण्यासाठी तयार होत नाहीत. एकंदरीतच गर्भसमापनाची सेवा देणाऱ्यांमध्ये (सरकारी वा खाजगी) पितृसत्ताक मानसिकतेचे प्रभुत्व अजूनही कमी झालेली नाही म्हणून तळागाळातील महिलांना ही सेवा पुरवण्यातील तांत्रिक अडथळ्यांना सामोरे जावे लागते. ही वास्तव परिस्थिती आपल्या सगळ्यांना ठाऊक आहे.

या पार्श्वभूमीच्या अनुषंगाने महिलांबरोबर गर्भसमापनाच्या विषयावर काम करत असताना आपल्याला कोणती आव्हाने आली आहेत, ही आव्हाने मोडून काढण्यासाठी आपण आपल्या पातळीवर कोणती कार्यनीती वापरली होती, ती किती यशस्वी ठरली याचाही आढावा यानिमित्ताने घेता येईल. समाजातल्या उपेक्षित, वंचित आणि सर्वात शेवटच्या घटकापर्यंत या कायद्याची माहिती पोहचवणे आणि ते या कायद्याचा वापर विनासायास करू शकतील अशी यंत्रणा उभी करणे या उद्देशाने काम करणाऱ्यांनी एकत्र येऊन चर्चा करणे गरजेचे आहे. जेणेकरून या सर्व माहितीच्या देवाणघेवाणीतून आपण एकमेकांना कशी मदत करू शकतो हे समजणे तसेच या अनुभवातून सहभागी संघटनांना स्वतःच्या कार्यक्षेत्रात या विषयावरील काम पुढे नेण्यास प्रभावी कार्यनीती ठरवण्यास मदत होईल या उद्देशाने आपण ही बैठक आयोजित करत आहोत.

यावरच्या सखोल चर्चेसाठी महाराष्ट्रातील विविध सामाजिक संस्थांचे प्रतिनिधी, समाजाच्या विविध घटकांमधून येणारे लोक (जे की कायद्याचे प्रत्यक्ष/ अप्रत्यक्ष लाभार्थी ठरतात) आणि सरकारचे काही प्रतिनिधी (ज्यांची कायद्याच्या अंमलबजावणी मध्ये महत्त्वाची भूमिका असते) एकत्र येऊन सहभाग नोंदवतील. यासाठी आम्ही तुम्हाला वाय. एम. सी. ए., क्वार्टर गेट, लक्ष्मी रोड, पुणे इथे २६ मार्च, २०२१ रोजी दुपारी २.०० तो ४.३० वाजता आमंत्रित करत आहोत. तुमची उपस्थिती आपल्या सर्वांसाठी महत्त्वाची आहे.

या चर्चेसाठी उपस्थित राहण्यासाठी पूर्व नोंदणी करणे आवश्यक आहे. नोंदणीसाठी आपले नाव, आपण कार्यरत असलेल्या संस्थेचे नाव आणि संपर्क क्रमांक इत्यादी माहिती खाली दिलेल्या लिंक वर नोंदवावी. पुण्यातील ज्या सार्थींना प्रत्यक्ष येणे जमणार नाही ते आणि पुण्याबाहेरील सर्व साथी ऑनलाइन जोडले जाऊ शकतात; खालील लिंक मध्येच नोंदणी केल्यावर त्यासंदर्भातली लिंक तुम्हाला ईमेल केली जाईल.

नोंदणीसाठी लिंक - <https://us02web.zoom.us/meeting/register/tZAqce-oqjsjH9CidrG9o17TFGUtvMgb3E31>

तुम्हाला याबद्दल काही प्रश्न असतील किंवा अधिक माहिती जाणून घ्यायची असेल तर कृपया ९९७०२३१९६७ या क्रमांकावर काजल जैन यांच्याशी बोलावे.

धन्यवाद,

काजल जैन, डॉ. हेमलता पिसाळ, भक्ती

मासूम